

NJ 2016/39: 1. Voor de beantwoording van de vraag of een goed aan een ander toebehoort in de zin van art. 317 Sr is op zichzelf niet van belang o...

Instantie:	Hoge Raad (Strafkamer)	Datum:	7 juli 2015
Magistraten:	Mrs. A.J.A. van Dorst, B.C. de Savornin Lohman, J. de Hullu, Y. Buruma, V. van de Brink	Zaaknr:	14/01961
Conclusie:	A-G mr. P.C. Vegter		
Noot:	N. Rozemond	Roepnaam:	-
Brondocumenten:	ECLI:NL:HR:2015:1786, Uitspraak, Hoge Raad (Strafkamer), 07-07-2015; ECLI:NL:PHR:2015:1005, Conclusie, Hoge Raad (Advocaat-Generaal), 12-05-2015; Beroepschrift, Hoge Raad, 01-12-2014 Download gedrukte versie (PDF)		

Wetgang: Art. 41 lid 1, 317 Sr

Brondocument: HR, 07-07-2015, nr. 14/01961

Essentie

1. Het door (bedreiging met) geweld dwingen van A. en B. tot afgifte van een partij 'cocaïne' levert afpersing op, hoewel de verdachte en zijn medeverdachte die partij eerst aan A. en B. zijn kwijtgeraakt doordat zij door hen zijn geript. Volgens het hof konden A. en B., nadat zij samen met de andere twee inzittenden van de Renault Laguna van de medeverdachte de cocaïne hadden afgenomen, daarover als heer en meester beschikken. Het in die overwegingen besloten liggende oordeel dat de bezitter van een goed, ongeacht de vraag of hij tevens de eigenaar daarvan is, kan worden aangemerkt als degene aan wie het goed toebehoort in de zin van art. 317 Sr is niet onjuist.
2. Het oordeel van het hof dat het beroep op noodweerexces moet worden verworpen steunt kennelijk op de onjuiste opvatting dat (een partij) cocaïne geen 'goed' is in de zin van art. 41 lid 1 Sr.

Partij(en)

Voorgaande uitspraak

Cassatiemiddel:

(zie 3.1 en 4.1: *red.*)

Conclusie

Conclusie A-G mr. P.C. Vegter:

1. Het Gerechtshof te Den Haag heeft bij arrest van 11 april 2014 de verdachte wegens 1 meer subsidiair ‘Afpersing, terwijl het feit wordt gepleegd door twee of meer verenigde personen’ en 2. ‘Opzettelijk handelen in strijd met een in artikel 2 onder B van de Opiumwet gegeven verbod’ veroordeeld tot een gevangenisstraf voor de duur van vier jaren en negen maanden, met aftrek als bedoeld in artikel 27 Sr. Voorts zijn beslissingen genomen omtrent de vorderingen van de benadeelde partijen als nader in het arrest omschreven, al dan niet met oplegging van de schadevergoedingsmaatregel.
2. Deze zaak hangt samen met de zaak tegen N. (nummer 14/02148), in welke zaak ik vandaag eveneens concludeer.
3. Namens verdachte is beroep in cassatie ingesteld.^[1] Mr. G. Spong, advocaat te Amsterdam, heeft bij schriftuur vier middelen van cassatie voorgesteld.
4. De onderhavige zaak draait om een ‘ripdeal’ met een meervoudig dodelijke afloop. Het Hof heeft in zijn arrest de volgende feiten en omstandigheden vastgesteld:

“Op 2 april 2011, op de parkeerplaats tussen de Havixhorst en de Broekhorst in Alphen aan den Rijn (hierna ook: de parkeerplaats), vindt vlak na middernacht een ontmoeting plaats tussen enerzijds de verdachte en medeverdachte N. en anderzijds A., Z., Y. en L. Deze ontmoeting zou gaan over de verkoop van drie kilo cocaïne, door de verdachte en zijn medeverdachte aan (een van) de genoemde vier anderen.

Z., L., Y. en A. arriveren in een Renault Laguna op de genoemde parkeerplaats. Z. parkeert deze auto achterwaarts — derhalve met de neus naar de straat gericht — in één van de parkeervakken. Vanaf de voorzijde van de Renault Laguna bezien, staan aan de linkerkant een witte Hyundai bestelbus en rechts een witte Ford Fiësta en daarnaast een rode Fiat 500 geparkeerd. Z. en L. stappen uit de Renault Laguna. A. en Y. blijven in de auto zitten. Vervolgens arriveert medeverdachte N. samen met B., een kennis, in diens auto. Verdachte en zijn vriendin C. arriveren in een Kia Ceed. B. rijdt weg nadat de verdachte uit de auto is gestapt. Verdachte parkeert zijn auto in de directe omgeving van de afgesproken ontmoetingsplek en stapt ook uit. Hij heeft de tas met de cocaïne bij zich. De verdachte en medeverdachte N. lopen samen in de richting van Z. en L. en

vervolgens lopen zij alle vier naar de plek waar de Renault Laguna is geparkeerd.

Op enig moment loopt verdachte terug naar zijn auto. N. neemt plaats in de Renault Laguna. Op dat moment ligt de tas met cocaïne ook in die auto. Hoewel de verklaringen hieromtrent niet eensluidend zijn, is het duidelijk dat N. zich op enig moment weer buiten de auto bevindt en dat tussen hem en Y. een worsteling plaatsvindt. Ook kan worden aangenomen dat N. tijdens deze worsteling op de grond ligt en op enig moment een wapen in zijn handen heeft. Y. roept dan: 'Hij heeft een pistool', stapt in de Renault Laguna en de auto wordt gestart. De tas met cocaïne ligt nog steeds in de auto.

Terwijl de Renault Laguna uit het parkeervak weggrijdt en een bocht naar links maakt richting de Broekhorst, schiet N. — die zich op dat moment links en op korte afstand van de bestuurderszijde van de Renault Laguna bevindt — meermalen in de richting van die Renault Laguna. Hierbij worden alle vier de inzittenden geraakt. L. en Y. worden in het hoofd geraakt, Z. ter hoogte van de linkerborst, schouder en achterarm en A. in de linkerschouder. De Renault Laguna rijdt weg en N. rent vervolgens in de richting van de Kia Ceed. Hij stapt in de auto en zegt tegen verdachte en C. dat 'ze' hem hebben geript, dat hij is geslagen en dat de cocaïne is afgepakt. Ook zegt N. dat hij 'hen' heeft geschoten. De verdachte en N. besluiten de Renault Laguna achterna te rijden om te proberen de cocaïne terug te krijgen. Ze rijden — met verdachte aan het stuur — daarbij met hoge snelheid en op korte afstand achter de Renault Laguna aan. Op enig moment gooit A. de tas met cocaïne uit het raam van de auto. Hierop stopt verdachte de auto, N. stapt uit, pakt de tas, stapt weer in en rijdt met verdachte en C. naar Rotterdam. De inzittenden van de Renault Laguna rijden naar het Bleuland Ziekenhuis in Gouda. Daar blijkt dat zowel Y. als L. zijn overleden door orgaanschade aan de hersenstam ten gevolge van een doorschot in het hoofd."

5. Het *eerste middel* klaagt dat het Hof het verweer dat het in de tenlastelegging omschreven goed 'cocaïne' aan verdachte en zijn medeverdachte toebehoorde ten onrechte heeft verworpen, althans heeft verworpen op gronden die deze verwerping niet kunnen dragen.
6. Het Hof heeft wettig en overtuigend bewezen verklaard dat de verdachte het onder 1 meer subsidiair en 2 ten laste gelegde heeft begaan, met dien verstande dat:

"1. meer subsidiair

hij op 02 april 2011 in het arrondissement Den Haag, tezamen en in vereniging met een ander, met het oogmerk om zich en een ander wederrechtelijk te bevoordelen door bedreiging met geweld A. en Z. heeft gedwongen tot de afgifte van een tas (inhoudende een grote hoeveelheid cocaïne), toebehorende aan A. en Z., welke bedreiging met geweld bestond uit het met zijn mededader

- met hoge snelheid en op korte afstand achter de in een auto zittende A. en Z. aan te rijden, zulks nadat eerder een schietpartij had plaatsgevonden waardoor A. en Z. schotwonden hadden opgelopen en
- hoorbaar voor Z. met een vuurwapen te schieten;

2. hij op of omstreeks 02 april 2011 te Alphen aan den Rijn en Krimpen aan den IJssel en elders in Nederland, tezamen en in vereniging met een ander, opzettelijk heeft vervoerd een grote hoeveelheid van een materiaal bevattende cocaïne, zijnde cocaïne een middel als bedoeld in de bij de Opiumwet behorende lijst I."

7. Het Hof heeft het in het middel bedoelde verweer als volgt samengevat en verworpen:

"3. Bespreking verweren verdediging ten aanzien van het bewijs

3.1. Verweer met betrekking tot het 'toebehoren' ten aanzien van het onder 1 meer subsidiair tenlastegelegde

Ter terechtzitting in hoger beroep d.d. 28 maart 2014 is door de raadsman betoogd dat verdachte dient te worden vrijgesproken van de onder 1 meer subsidiair tenlastegelegde afpersing. Daartoe heeft hij aangevoerd dat het in de tenlastelegging omschreven goed, te weten de cocaïne, aan de verdachte en medeverdachte N. toebehoorde en derhalve niet geheel of gedeeltelijk aan A. en Z. of aan een ander dan verdachte en medeverdachte N. Het hof overweegt hieromtrent als volgt.

Uit de hiervoor onder 1. (zie hierboven onder 4, PV) beschreven feiten en omstandigheden volgt dat de verdachte en medeverdachte N. de cocaïne wilde verkopen en dat A., Z., Y. en L. de cocaïne van N. en de verdachte hebben 'geript'. Aan de verdachte is onder 1 meer subsidiair ten laste gelegd dat hij A., Z., Y. en L. vervolgens — kortgezegd — met geweld heeft gedwongen de hen toebehorende cocaïne af te geven.

Vooropgesteld dient te worden dat (het een feit van algemene bekendheid is dat) cocaïne een illegaal goed is van zodanige aard dat het ongecontroleerde bezit ervan in strijd is met de wet of met het algemeen belang en mitsdien vatbaar voor onttrekking aan het verkeer op grond van artikel 36c, aanhef en onder 5, van het Wetboek van Strafrecht. Daarnaast brengt het enkele aanwezig hebben van cocaïne reeds strafrechtelijke aansprakelijkheid in de zin van artikel 2, onder C, in samenhang met artikel 10, derde lid van de Opiumwet met zich.

Tegen die achtergrond bezien is het hof van oordeel dat het bezit dan wel de eigendom van (een partij) cocaïne, zoals waarvan in deze zaak sprake is, geen rechtsgoed is in de zin van een door de rechtsorde beschermd belang. De in het strafrecht ontwikkelde regels omtrent de vraag betreffende het toebehoren van rechtsgoederen kunnen derhalve niet worden toegepast ter zake de vraag wie rechthebbende is van de partij cocaïne in deze.

Naar oordeel van het hof konden A. en Z., nadat zij, samen met de andere twee inzittenden van de Renault Laguna, N. de cocaïne hadden afgenomen als heer en meester daarover beschikken. Toen zij met de auto, waarin zich de tas met cocaïne bevond, van de parkeerplaats wegreden, behoorde de cocaïne hen dus daadwerkelijk toe in de zin van artikel 317 van het Wetboek van Strafrecht zodat A. en Z. in de zin van die bepaling door de verdachte en medeverdachte N. konden worden gedwongen tot afgifte hiervan.

Het hof verwerpt het verweer.”

8. Het oordeel van het Hof dat het bezit dan wel de eigendom van cocaïne geen rechtsgoed^[2] is in de zin van een door de rechtsorde beschermd belang is (meer dan) opmerkelijk. Dat geldt ook voor de gevolgtrekking daaruit.^[3] Immers het Hof concludeert dat nu de cocaïne geen te beschermen rechtsgoed is, de in het strafrecht ontwikkelde regels omtrent toebehoren niet kunnen worden toegepast.^[4] Het oordeel van het Hof is moeilijk te doorgronden. Heeft het Hof 'goed' als rechtsbelang of als bestanddeel voor ogen?^[5] Bedoelt het Hof dat nu het om cocaïne gaat kwalificatie als strafbaar feit niet mogelijk is, omdat cocaïne geen (rechts)goed is als bedoeld in de wet? Dat ligt niet erg voor de hand, alleen al omdat in dat geval het volledig overbodig is te overwegen dat de in het strafrecht ontwikkelde regels omtrent het toebehoren niet behoeven te worden toegepast. Die conclusie vormt voor het Hof immers de reden om het niet eens te zijn met de stelling van de verdediging dat de cocaïne (onder meer) aan verdachte toebehoort en dus

anders dan is ten laste gelegd (en bewezenverklaard) niet toebehoort aan A. en Z. Daar komt dan nog bij dat die conclusie op zich zelf ook al — zacht gezegd — weinig gelukkig is. De in het strafrecht ontwikkelde regels omtrent toebehoren laten namelijk, zoals nog zal worden toegelicht, voldoende ruimte.

9. De door het Hof aangevoerde reden dat cocaïne geen (te beschermen) rechtsgoed is, deugt niet. Dat het hier gaat om een voorwerp dat vatbaar is voor onttrekking aan het verkeer is namelijk geen afdoende grond om tot dat oordeel te komen. Immers betrekkelijk onschuldige voorwerpen kunnen onder meer door hun subjectieve bestemming of in verband met het ontbreken van een vergunning of de overtreding van vergunningsvoorwaarden worden onttrokken aan het verkeer.^[6.] Denk aan een partij overhemden die zonder vergunning wordt geïmporteerd. Indien in het algemeen wordt aangenomen dat het voorhanden hebben van cocaïne geen te beschermen rechtsgoed is, rijst de vraag waarom dan wel kan worden bewezen verklaard dat de cocaïne (een rechtsgoed is dat) toebehoorde aan A. en Z. De steller van het middel heeft sterke papieren als hij het oordeel van het Hof dat cocaïne geen te beschermen rechtsgoed is betwist,^[7.] maar tot cassatie behoeft het niet te leiden. Het gaat immers om de gevolgtrekking inzake het toebehoren.
10. In het kader van de bewijsvraag staat centraal of bewezen kan worden dat de cocaïne aan A. en Z. toebehoorde. Het begrip toebehoren heeft ook buiten de civielrechtelijke context van eigendom en dergelijke in het strafrecht een eigen betekenis.^[8.] Het middel betwist niet zelfstandig (los van het argument dat ten onrechte cocaïne niet is aangemerkt als rechtsgoed) het in de bewezenverklaring vervatte oordeel van het Hof dat de cocaïne aan A. en Z. toebehoorde. Het is niet onbegrijpelijk dat het Hof de (tijdelijke) zeggenschap die beide ‘rippers’ over de zich in de auto bevindende cocaïne hebben kennelijk doorslaggevend acht voor de vraag of de cocaïne hen toebehoort.^[9.] Machielse signaleert (in het kader van toe-eigening) een tendens ook tijdelijke heerschappij over een goed van een ander aan te merken als het als heer en meester beschikken.^[10.] Dat er mogelijk nog een of meer anderen zijn aan wie de cocaïne toebehoort, doet in strafrechtelijke zin^[11.] niet ter zake. Het is niet uitgesloten dat een rechthebbende een voorwerp dat een ander toebehoort wegneemt. Denk bijvoorbeeld aan een geleasde auto die wordt ‘weggenomen’ door de eigenaar. Het oordeel van het Hof dat de in het strafrecht ontwikkelde regels omtrent toebehoren niet kunnen worden toegepast, onderschrijf ik niet, maar ik stel vast dat die regels voldoende ruimte laten om een toebehoren van de cocaïne aan A. en Z. bewezen te verklaren. Ondanks de (meer dan) opmerkelijke overwegingen van het Hof is de bewezenverklaring voldoende gemotiveerd en valt op het eerste gezicht niet in te zien welk belang nog met cassatie is gediend. Omdat echter de hier door het Hof gebezigde overweging tevens een rol speelt in het kader van het slagende derde middel, meen ik dat het is aangewezen dat het onderhavige middel in het voetspoor van het derde middel slaagt.
11. Het eerste middel slaagt.
(...)
17. Het *derde middel* klaagt dat het Hof het beroep op noodweerexces ontoereikend gemotiveerd heeft verworpen.
18. Het Hof heeft het in het middel bedoelde verweer als volgt samengevat en verworpen:

“Strafbaarheid van de verdachte

(...)

Verweer met betrekking tot (extensief) noodweerexces

Ter terechtzitting in hoger beroep is door de raadsman voorts betoogd dat de verdachte ter zake van het onder 1 meer subsidiair tenlastegelegde dient te worden ontslagen van alle rechtsvervolging omdat dat de verdachte heeft gehandeld uit extensief noodweerexces. De raadsman heeft gesteld dat de verdachte door de afpersing weliswaar de grenzen van een noodzakelijke verdediging heeft overschreden, maar dat deze overschrijding het onmiddellijk gevolg is geweest van een door de ogenblikkelijke, wederrechtelijke aanranding van zijn goed — te weten de cocaïne — veroorzaakte, hevige gemoedsbeweging.

Het hof overweegt als volgt.

Zoals hiervoor reeds overwogen is het hof van oordeel dat het bezit dan wel de eigendom van (een partij) cocaïne, zoals waarvan in deze zaak sprake is, geen rechtsgoed is in de zin van een door de rechtsorde beschermd belang. De in het strafrecht ontwikkelde regels omtrent de vraag naar het toebehoren van rechtsgoederen kunnen derhalve niet worden toegepast ter zake de vraag wie rechthebbende is van de partij cocaïne in kwestie. Ook voor een geslaagd beroep op noodweer is — naar het oordeel van het hof — allereerst vereist dat het gaat om een belang dat door de rechtsorde wordt beschermd. In deze is evenwel sprake van een partij cocaïne, die daar niet onder te brengen valt zodat de verdachte een beroep op noodweer in de zin van artikel 41 van het Wetboek van Strafrecht niet toekomt. Daarbij is het een feit van algemene bekendheid dat in (de illegale wereld van) de drugshandel van (grote) partijen cocaïne verkopers hiervan regelmatig worden bestolen, ‘geript’. Nu de verdachte in weerswil daarvan zich willens en wetens in de drugshandel (van deze omvang) heeft begeven, komt hem ook om die reden een beroep op noodweer, ter zake van de geropte partij cocaïne, niet toe.

Nu verdachte reeds geen beroep op noodweer toekomt, kan een beroep (extensief) noodweer-exces naar het oordeel van het hof evenmin slagen.

Voor zover de verdediging heeft willen betogen dat sprake was van noodweerexces als gevolg van een ogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding van eens anders lijf, in dit geval dat van medeverdachte N. ten tijde van de worsteling tussen hem en Y., overweegt het hof dat nu hiervoor geen nadere motivering is gegeven, niet is in te zien waarom de verdachte — die immers niet bij de worsteling aanwezig was — zich met betrekking tot deze situatie op noodweer(exces) zou kunnen beroepen.

(...)

Het verweer wordt in alle onderdelen verworpen.

Er is geen omstandigheid aannemelijk geworden die de strafbaarheid van de verdachte uitsluit. De verdachte is dus strafbaar.”

19. Voor een geslaagd beroep op noodweer(exces) acht het Hof allereerst vereist dat het gaat om een belang dat door de rechtsorde wordt beschermd. Waarom hier volgens het Hof geen sprake is van een belang dat door de rechtsorde wordt beschermd, kwam bij de bespreking van middel 1 al naar voren en ik herhaal mijn standpunt dat de enkele omstandigheid dat een goed niet vatbaar is voor onttrekking aan het verkeer een ontoereikende grond is. In de termen van art. 41, eerste lid, Sr gaat het hier om de wederrechtelijkheid van de aanranding en niet primair om de bevoegdheid om zich te verweren.^[13] Het Hof concentreert zich op dat laatste: een aanranding is reeds niet wederrechtelijk indien de aangerande geen recht, geen bevoegdheid heeft. Het Hof

verwart zo de bevoegdheid zich te verweren enerzijds en de (wettelijk vereiste) wederrechtelijkheid van de aanranding anderzijds. Doorslaggevend lijkt mij dat hoe dan ook het vanuit het perspectief van de rechtsorde niet wenselijk, zelfs verboden^[14.] is dat mensen elkaar goederen^[15.] afpakken, ook al zijn dat illegale, verboden goederen. Is in redelijkheid vol te houden dat iemand die een illegaal voorwerp voor handen heeft steeds zonder meer moet laten weggevalen dat dit hem (zoals in het onderhavige geval met geweld) wordt afgepakt en dus de schade maar moet accepteren?^[16.] Het komt mij dus voor dat er in het onderhavige geval wel sprake was van een noodweersituatie toen de compaan van verdachte de cocaïne met geweld afhandig werd gemaakt. Het uitgangspunt van het Hof dat van een dergelijke situatie geen sprake was is daarmee onjuist. Overigens lijken er andere gronden aanwezig om het beroep op noodweerexces te verwerpen, maar een finaal oordeel daarover vraagt om feitelijke vaststellingen en daarvoor is in cassatie geen ruimte.

20. Het derde middel slaagt.

Uitspraak

Hoge Raad:

2. Bewezenverklaring, bewijsvoering en beslissingen op gevoerde verweren

2.1. Ten laste van de verdachte is onder 1 bewezenverklaard dat:

- “hij op 02 april 2011 in het arrondissement Den Haag, tezamen en in vereniging met een ander, met het oogmerk om zich en een ander wederrechtelijk te bevoordelen door bedreiging met geweld A. en Z. heeft gedwongen tot de afgifte van een tas (inhoudende een grote hoeveelheid cocaïne), toebehorende aan A. en Z., welke bedreiging met geweld bestond uit het met zijn mededader
- met hoge snelheid en op korte afstand achter de in een auto zittende A. en Z. aan te rijden, zulks nadat eerder een schietpartij had plaatsgevonden waardoor A. en Z. schotwonden hadden opgelopen en
 - hoorbaar voor Z. met een vuurwapen te schieten.”

2.2. Het Hof heeft ten aanzien van de bewezenverklaring, voor zover in cassatie van belang, het volgende overwogen:

“Op 2 april 2011, op de parkeerplaats tussen de Havixhorst en de Broekhorst in Alphen aan den Rijn (hierna ook: de parkeerplaats), vindt vlak na middernacht een ontmoeting plaats tussen enerzijds de verdachte en medeverdachte N. en anderzijds A., Z., Y. en L. Deze ontmoeting zou gaan over de verkoop van drie kilo cocaïne, door de verdachte en zijn medeverdachte aan (een van) de genoemde vier anderen. Z., L., Y. en A. arriveren in een Renault Laguna op de genoemde parkeerplaats. Z. parkeert deze auto achterwaarts — derhalve met de neus naar de straat gericht — in één van de parkeervakken. Vanaf de voorzijde van de Renault Laguna bezien, staan aan de linkerzijde een witte Hyundai bestelbus en rechts een witte Ford Fiësta en daarnaast een rode Fiat 500 geparkeerd. Z. en L. stappen uit de Renault Laguna. A. en Y. blijven in de auto zitten.

Vervolgens arriveert medeverdachte N. samen met B., een kennis, in diens auto. Verdachte en zijn vriendin C. arriveren in een Kia Ceed. B. rijdt weg nadat de verdachte uit de auto is gestapt. Verdachte parkeert zijn auto in de directe omgeving van de afgesproken ontmoetingsplek en stapt ook uit. Hij heeft de tas met de cocaïne bij zich. De verdachte en medeverdachte N. lopen samen in de richting van Z. en L. en vervolgens lopen zij alle vier naar de plek waar de Renault Laguna is geparkeerd.

Op enig moment loopt verdachte terug naar zijn auto. N. neemt plaats in de Renault Laguna. Op dat moment ligt de tas met cocaïne ook in die auto. Hoewel de verklaringen hieromtrent niet eensluidend zijn, is het duidelijk dat N. zich op enig moment weer buiten de auto bevindt en dat tussen hem en Y. een worsteling plaatsvindt. Ook kan worden aangenomen dat N. tijdens deze worsteling op de grond ligt en op enig moment een wapen in zijn handen heeft. Y. roept dan: 'Hij heeft een pistool', stapt in de Renault Laguna en de auto wordt gestart. De tas met cocaïne ligt nog steeds in de auto.

Terwijl de Renault Laguna uit het parkeervak wegrijdt en een bocht naar links maakt richting de Broekhorst, schiet N. — die zich op dat moment links en op korte afstand van de bestuurderszijde van de Renault Laguna bevindt — meermalen in de richting van die Renault Laguna. Hierbij worden alle vier de inzittenden geraakt. L. en Y. worden in het hoofd geraakt, Z. ter hoogte van de linkerborst, schouder en achterarm en A. in de linkerschouder.

De Renault Laguna rijdt weg en N. rent vervolgens in de richting van de Kia Ceed. Hij stapt in de auto en zegt tegen verdachte en C. dat 'ze' hem hebben geript, dat hij is geslagen en dat de cocaïne is afgepakt. Ook zegt N. dat hij 'hen' heeft geschoten. De verdachte en N. besluiten de Renault Laguna achterna te rijden om te proberen de cocaïne terug te krijgen. Ze rijden — met verdachte aan het stuur — daarbij met hoge snelheid en op korte afstand achter de Renault Laguna aan. Op enig moment gooit A. de tas met cocaïne uit het raam van de auto. Hierop stopt verdachte de auto, N. stapt uit, pakt de tas, stapt weer in en rijdt met verdachte en C. naar Rotterdam. De inzittenden van de Renault Laguna rijden naar het Bleuland Ziekenhuis in Gouda. Daar blijkt dat zowel Y. als L. zijn overleden door orgaanschade aan de hersenstam ten gevolge van een doorschot in het hoofd.

(...)

Ter terechtzitting in hoger beroep d.d. 28 maart 2014 is door de raadsman betoogd dat verdachte dient te worden vrijgesproken van de onder 1 meer subsidiair tenlastegelegde afpersing. Daartoe heeft hij aangevoerd dat het in de tenlastelegging omschreven goed, te weten de cocaïne, aan de verdachte en medeverdachte N. toebehoorde en derhalve niet geheel of gedeeltelijk aan A. en Z. of aan een ander dan verdachte en medeverdachte N. Het hof overweegt hieromtrent als volgt.

Uit de hiervoor (...) beschreven feiten en omstandigheden volgt dat de verdachte en medeverdachte N. de cocaïne wilde verkopen en dat A., Z., Y. en L. de cocaïne van N. en de verdachte hebben 'geript'. Aan de verdachte is onder 1 meer subsidiair ten laste gelegd dat hij A., Z., Y. en L. vervolgens — kortgezegd — met geweld heeft gedwongen de hen toebehorende cocaïne af te geven.

Vooropgesteld dient te worden dat (het een feit van algemene bekendheid is dat) cocaïne een illegaal goed is van zodanige aard dat het ongecontroleerde bezit ervan in strijd is met de wet of met het algemeen belang en mitsdien vatbaar voor onttrekking aan het verkeer op grond van artikel 36c, aanhef en onder 5, van het Wetboek van Strafrecht. Daarnaast brengt

het enkele aanwezig hebben van cocaïne reeds strafrechtelijke aansprakelijkheid in de zin van artikel 2, onder C, in samenhang met artikel 10, derde lid van de Opiumwet met zich. Tegen die achtergrond bezien is het hof van oordeel dat het bezit dan wel de eigendom van (een partij) cocaïne, zoals waarvan in deze zaak sprake is, geen rechtsgoed is in de zin van een door de rechtsorde beschermd belang. De in het strafrecht ontwikkelde regels omtrent de vraag betreffende het toebehoren van rechtsgoederen kunnen derhalve niet worden toegepast ter zake de vraag wie rechthebbende is van de partij cocaïne in deze. Naar oordeel van het hof konden A. en Z., nadat zij, samen met de andere twee inzittenden van de Renault Laguna, N. de cocaïne hadden afgenomen als heer en meester daarover beschikken. Toen zij met de auto, waarin zich de tas met cocaïne bevond, van de parkeerplaats wegrede, behoorde de cocaïne hen dus daadwerkelijk toe in de zin van artikel 317 van het Wetboek van Strafrecht zodat A. en Z. in de zin van die bepaling door de verdachte en medeverdachte N. konden worden gedwongen tot afgifte hiervan. Het hof verwerpt het verweer.”

- 2.3. Het Hof heeft met betrekking tot de strafbaarheid van de verdachte, voor zover in cassatie van belang, het volgende overwogen en beslist:

“Verweer met betrekking tot (extensief) noodweerexces

Ter terechtzitting in hoger beroep is door de raadsman voorts betoogd dat de verdachte ter zake van het onder 1 meer subsidiair tenlastegelegde dient te worden ontslagen van alle rechtsvervolging omdat dat de verdachte heeft gehandeld uit extensief noodweerexces. De raadsman heeft gesteld de verdachte door de afpersing weliswaar de grenzen van een noodzakelijke verdediging heeft overschreden, maar dat deze overschrijding het onmiddellijk gevolg is geweest van een door de ogenblikkelijke, wederrechtelijke aanranding van zijn goed — te weten de cocaïne — veroorzaakte, hevige gemoedsbeweging.

Het hof overweegt als volgt.

Zoals hiervoor reeds overwogen is het hof van oordeel dat het bezit dan wel de eigendom van (een partij) cocaïne, zoals waarvan in deze zaak sprake is, geen rechtsgoed is in de zin van een door de rechtsorde beschermd belang. De in het strafrecht ontwikkelde regels omtrent de vraag naar het toebehoren van rechtsgoederen kunnen derhalve niet worden toegepast ter zake de vraag wie rechthebbende is van de partij cocaïne in kwestie.

Ook voor een geslaagd beroep op noodweer is — naar het oordeel van het hof — allereerst vereist dat het gaat om een belang dat door de rechtsorde wordt beschermd. In deze is evenwel sprake van een partij cocaïne, die daar niet onder te brengen valt zodat de verdachte een beroep op noodweer in de zin van artikel 41 van het Wetboek van Strafrecht niet toekomt.

Daarbij is het een feit van algemene bekendheid dat in (de illegale wereld van) de drugshandel van (grote) partijen cocaïne verkopers hiervan regelmatig worden bestolen, ‘geript’. Nu de verdachte in weerwil daarvan zich willens en wetens in de drugshandel (van deze omvang) heeft begeven, komt hem ook om die reden een beroep op noodweer, ter zake van de gerypte partij cocaïne, niet toe.

Nu verdachte reeds geen beroep op noodweer toekomt, kan een beroep (extensief) noodweerexces naar het oordeel van het hof evenmin slagen.

Voor zover de verdediging heeft willen betogen dat sprake was van noodweerexces als

gevolg van een ogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding van eens anders lijf, in dit geval dat van medeverdachte N. ten tijde van de worsteling tussen hem en Y., overweegt het hof dat nu hiervoor geen nadere motivering is gegeven, niet is in te zien waarom de verdachte — die immers niet bij de worsteling aanwezig was — zich met betrekking tot deze situatie op noodweer(exces) zou kunnen beroepen.

(...)

Het verweer wordt in alle onderdelen verworpen.”

3. Beoordeling van het eerste middel

- 3.1. Het middel klaagt over de verwerping van het verweer dat het in de tenlastelegging omschreven goed ‘cocaïne’ aan de verdachte en zijn medeverdachte — en derhalve niet aan de slachtoffers A. en Z. — toebehoorde, zodat geen sprake kan zijn van afpersing.
- 3.2. Blijkens de hiervoor in 2.2 weergegeven overwegingen heeft het Hof geoordeeld dat de cocaïne aan A. en Z. toebehoorde in de zin van art. 317 Sr vanaf het moment dat zij met de auto, waarin zich de tas met de cocaïne bevond, van de parkeerplaats wegreden. Daartoe heeft het Hof overwogen dat A. en Z., nadat zij samen met de andere twee inzittenden van de Renault Laguna, N. de cocaïne hadden afgenomen, daarover als heer en meester konden beschikken.
In die overwegingen ligt als oordeel van het Hof besloten dat de bezitter van een goed, ongeacht de vraag of hij tevens de eigenaar daarvan is, kan worden aangemerkt als degene aan wie het goed toebehoort in de zin van art. 317 Sr. Dat oordeel geeft niet blijk van een onjuiste rechtsopvatting.
- 3.3. De hier bedoelde overwegingen dragen dat oordeel van het Hof zelfstandig, zodat het middel niet tot cassatie kan leiden.
- 3.4. Opmerking verdient nog dat voor de beantwoording van de vraag of een goed aan een ander ‘toebehoort’ in de zin van art. 317 Sr op zichzelf niet van belang is of het een illegaal goed is van een zodanige aard dat het ongecontroleerde bezit ervan in strijd is met de wet of met het algemeen belang, dan wel dat het enkele aanwezig hebben van dat goed reeds strafrechtelijke aansprakelijkheid met zich brengt. De — zoals hiervoor aangegeven niet dragende — onder 2.2 eveneens weergegeven overwegingen van het Hof dat ‘het bezit dan wel de eigendom van (een partij) cocaïne geen rechtsgoed is in de zin van een door de rechtsorde beschermd belang’ en dat ‘de in het strafrecht ontwikkelde regels omtrent de vraag betreffende het toebehoren van rechtsgoederen derhalve niet kunnen worden toegepast ter zake de vraag wie rechthebbende is van de partij cocaïne in deze’ zijn derhalve onjuist.

4. Beoordeling van het derde middel

- 4.1. Het middel klaagt over de verwerping door het Hof van het beroep op noodweerexces.
- 4.2. Het oordeel van het Hof dat het beroep op noodweerexces moet worden verworpen steunt kennelijk, zoals volgt uit de onder 2.3 weergegeven overweging van het Hof, welke overweging voortbouwt op zijn onder 2.2 weergegeven overweging, op de opvatting dat (een partij) cocaïne geen ‘goed’ is in de zin van art. 41, eerste lid, Sr. Deze opvatting is onjuist, zodat het Hof het beroep op noodweerexces op ontoereikende gronden heeft verworpen.
- 4.3. Het middel is terecht voorgesteld.

5. Slotsom

Nu de Hoge Raad geen grond aanwezig oordeelt waarop de bestreden uitspraak — voor zover aan zijn oordeel onderworpen — ambtshalve zou behoren te worden vernietigd, brengt hetgeen hiervoor is overwogen mee dat de overige middelen geen bespreking behoeven en als volgt moet worden beslist.

6. Beslissing

De Hoge Raad:

vernietigt de bestreden uitspraak, maar uitsluitend wat betreft de beslissingen ter zake van de strafbaarheid van de verdachte ter zake van het onder 1 bewezenverklarde en de strafoplegging; wijst de zaak terug naar het Gerechtshof Den Haag, opdat de zaak in zoverre op het bestaande hoger beroep opnieuw wordt berecht en afgedaan; verwerpt het beroep voor het overige.

Noot

Auteur: N. Rozemond

1. Is cocaïne een goed dat aan iemand kan toebehoren in de zin van art. 317 Sr (afpersing)? En is cocaïne een goed in de zin van art. 41 Sr zodat noodweer tegen diefstal mogelijk is? Deze twee vragen staan centraal in dit arrest. De beantwoording ervan hangt nauw samen met de omstandigheden van het geval en de overwegingen die het Hof Den Haag aan de twee rechtsvragen heeft gewijd.

Uit de door het hof samengevatte feiten blijkt dat het volgende is gebeurd. De verdachte en een medeverdachte hebben op een parkeerplaats afgesproken met vier mannen in verband met de verkoop van drie kilo cocaïne. Deze vier mannen arriveren in een Renault Laguna. Twee mannen stappen uit deze auto. De medeverdachte wordt door een kennis op de parkeerplaats afgezet. Deze kennis rijdt weg. De verdachte komt met zijn vriendin in een Kia Ceed op de parkeerplaats aan. Hij heeft een tas met drie kilo cocaïne bij zich. De verdachte en de medeverdachte ontmoeten de twee mannen die uit de Renault Laguna zijn gestapt. Ze lopen naar de Renault toe. De medeverdachte stapt in de Renault met de tas cocaïne. De verdachte loopt terug naar zijn eigen auto. Op een gegeven moment bevindt de medeverdachte zich weer buiten de Renault terwijl de tas nog in de auto is. Er vindt een worsteling plaats tussen hem en een van de twee mannen die eerder uit de Renault zijn gestapt. Deze man roept dat de medeverdachte een pistool heeft en stapt in de Renault die daarop met de cocaïne weggrijdt. De medeverdachte schiet op de weggrijdende auto en treft de vier inzittenden. Twee inzittenden worden in het hoofd geraakt en komen te overlijden. De medeverdachte stapt in de Kia Ceed van de verdachte en zegt tegen hem en zijn vriendin dat ze hem hebben geript en geslagen en dat hij op ze heeft geschoten. De verdachte rijdt met hoge snelheid en op korte afstand achter de Renault aan, waarbij de medeverdachte op de Renault schiet. Een inzittende van deze auto gooit de tas met cocaïne uit een raam, waarna de verdachte de achtervolging stopt en de medeverdachte uitstapt om de tas te pakken.

Uit deze feiten blijkt dat de verdachte en de medeverdachte eerst zelf slachtoffer zijn geworden van een diefstal van cocaïne, dat de medeverdachte heeft getracht met het schieten op de dieven de diefstal ongedaan te maken en dat hij en de verdachte daarin uiteindelijk zijn geslaagd door achter de Renault aan te rijden en op deze auto te schieten. Het verweer van de verdachte tegen de tenlastegelegde afpersing is dat de cocaïne niet toebehoorde aan de slachtoffers, maar aan de verdachte en de medeverdachte. Daarom kan er geen sprake zijn van afpersing in de zin van art. 317 Sr. Het hof verwerpt dit verweer met de overweging dat cocaïne een 'illegaal goed' is dat kan worden onttrokken aan het verkeer op grond van art. 36c Sr. Het aanwezig hebben van cocaïne valt onder art. 2 onder C en art. 10 lid 3 Opiumwet. Daarom is cocaïne volgens het hof geen rechtsgoed 'in de zin van een door de rechtsorde beschermd belang'. Daaruit trekt het hof de conclusie dat de in het strafrecht ontwikkelde regels omtrent de vraag aan wie het goed toebehoort niet kunnen worden toegepast in verband met cocaïne. Toch is het hof van oordeel dat de cocaïne aan de slachtoffers toebehoorde omdat zij daarover 'als heer en meester' beschikten nadat ze de cocaïne hadden afgepakt van de medeverdachte. Daarom verwerpt het hof het verweer van de verdediging. Het eerste deel van deze redenering is volgens de Hoge Raad overbodig en onjuist. Dat cocaïne een illegaal goed is, is niet van belang voor de vraag aan wie de cocaïne toebehoort in de zin van art. 317 Sr. De opvatting van het hof dat bezit van cocaïne geen door de rechtsorde beschermd belang is, is bovendien onjuist (overweging 3.4). In de overwegingen van het hof dat de slachtoffers als heer en meester over de cocaïne beschikten, ligt volgens de Hoge Raad het oordeel besloten dat de bezitter van een goed kan worden aangemerkt als degene aan wie het goed toebehoort, ongeacht de vraag wie eigenaar van het goed is (overweging 3.2). Daarmee heeft de Hoge Raad niet direct iets gezegd over de vraag of cocaïne een goed is in de zin van art. 317 Sr, maar de redenering van de Hoge Raad veronderstelt dat dat wel het geval is.

2. In het *Runescape*-arrest (HR 31 januari 2012, *NJ* 2012/536, m.nt. Keijzer) overwoog de Hoge Raad: "In art. 310 Sr is strafbaar gesteld het opzettelijk onttrekken aan de feitelijke heerschappij van enig goed dat aan een ander toebehoort met het oogmerk om het zich wederrechtelijk toe te eigenen. Het begrip enig goed komt daarbij een autonome strafrechtelijke betekenis toe. Ook een niet-stoffelijk object kan daaronder worden begrepen, mits het gaat om een object dat naar zijn aard geschikt is om aan de feitelijke heerschappij van een ander te worden onttrokken." De Hoge Raad liet aan deze overweging de volgende zin voorafgaan: "De wetgever heeft door middel van verschillende strafbepalingen beoogd de beschikkingsmacht van de rechthebbende op enig goed te beschermen." (overweging 3.2.2). Onder die strafbepalingen zou ook art. 317 Sr kunnen worden begrepen.

In deze overwegingen van de Hoge Raad kan een spanning worden gelezen tussen de gedraging die in art. 310 Sr strafbaar is gesteld en het rechtsgoed dat door deze bepaling wordt beschermd. De gedraging is feitelijk omschreven: het onttrekken van een goed aan de feitelijke heerschappij van een ander. Het rechtsgoed is juridisch omschreven: de bescherming van de beschikkingsmacht van de rechthebbende. Als er in juridische zin geen rechthebbende is, maakt de feitelijke gedraging geen inbreuk op het beschermde rechtsgoed. Dat roept de vraag op waarom de gedraging in een dergelijk geval strafbaar zou zijn. Deze vraag kan ook worden gesteld in verband met art. 317 Sr. Als er geen rechthebbende is omdat het om een illegaal goed gaat, valt er ook niets te beschermen. Er is immers geen reden waarom de staat door middel van het strafrecht de feitelijke bezitter van cocaïne zou moeten beschermen tegen diefstal of afpersing. Wanneer deze redenering correct zou zijn, zou daaruit volgen dat diefstal of afpersing in verband met cocaïne niet strafbaar is. Deze

conclusie kan worden vermeden door uit te gaan van de feitelijke heerschappij die onder art. 310 Sr of art. 317 Sr valt en het beschermde rechtsgoed buiten beschouwing te laten, zoals de Hoge Raad in deze zaak doet. Daardoor blijft echter de vraag onbeantwoord waarom de bezitter van cocaïne tegen diefstal of afpersing zou moeten worden beschermd.

Een alternatieve redenering zou kunnen zijn dat het beschermde rechtsgoed ruimer is dan alleen de beschikkingsmacht van de rechthebbende. Het gaat hier ook om een algemeen belang dat zou kunnen bestaan uit bescherming van de rechtsorde tegen escalerende conflicten die door diefstal van illegale goederen kunnen ontstaan. Wanneer een persoon een illegaal goed aan de feitelijke heerschappij van de bezitter onttrekt, roept de dief het risico in het leven dat de bezitter geweld gebruikt ter bescherming van zijn feitelijke heerschappij. Deze zaak is daarvan een duidelijk voorbeeld. De slachtoffers hebben eerst zelf een diefstal gepleegd en daarmee zeer gewelddadige handelingen uitgelokt die niet alleen extreem gevaar veroorzaakten voor de slachtoffers, maar ook voor mogelijke omstanders. Wanneer de eerste diefstal niet strafbaar zou zijn omdat het om een illegaal goed gaat, zouden ripdeals ongestraft kunnen plaatsvinden (behoudens de bestraffing van geweld tegen personen) met alle escalerende gevolgen van dien. De bestraffing van diefstal of afpersing van illegale goederen is niet gericht op bescherming van de feitelijke bezitter, maar op bescherming van de rechtsorde tegen escalerende conflicten. Een vergelijkbare redenering zou kunnen rechtvaardigen waarom diefstal van gestolen goederen strafbaar is (HR 9 juli 2002, *NJ* 2002/ 499), waarbij zich bovendien de complicatie kan voordoen dat het niet altijd duidelijk is dat het om gestolen goederen gaat.

3. De tweede rechtsvraag uit het arrest betreft de noodweer: mag de bezitter van de cocaïne zijn goed met proportioneel geweld tegen diefstal beschermen? Het hof beantwoordt deze vraag ontkennend met het argument dat het bezit van cocaïne geen belang is dat door de rechtsorde wordt beschermd. Het hof voegt daar een tweede argument aan toe: het is een feit van algemene bekendheid dat in de drugshandel verkopers van cocaïne regelmatig worden geript en de verdachte heeft zich in weerwil van dat feit willens en wetens in de drugshandel begeven. De Hoge Raad is het niet eens met het eerste argument en laat zich niet uit over het tweede argument (overweging 4.2).

Ook deze kwestie roept de vraag op welk rechtmatig belang wordt beschermd door de noodweer. Het is moeilijk uit te leggen dat de cocaïnedealer de feitelijke heerschappij over zijn cocaïne met geweld mag verdedigen tegen ripdeals. Het feitelijke bezit van cocaïne is immers geen beschermenswaardig belang. Het moet bij noodweer om meer gaan dan alleen een 'natuurlijk instinct' om feitelijk bezit te beschermen: noodweer moet ook altijd rechtsordehandhaving zijn (Machielse, *Noodweer in het strafrecht* (diss. VU Amsterdam 1986), p. 523-524, De Hullu, *Materieel strafrecht*, zesde druk, p. 317). Het hof heeft gelijk op het punt dat bezit van cocaïne geen beschermenswaardig belang is, maar dat sluit niet uit dat de rechtsorde op een andere manier bij de kwestie betrokken kan zijn. De rechtvaardiging van de noodweer kan worden gezocht in het belang dat wordt beschermd door de bestraffing van diefstal of afpersing van illegale goederen. Het zou bij noodweer eveneens moeten gaan om bescherming van de rechtsorde tegen het escalerende geweld dat door de diefstal of afpersing van cocaïne wordt opgeroepen. Het probleem met deze redenering is dat de gewelddadige verdediging tegen diefstal van cocaïne onderdeel van de escalatie is waardoor de rechtsorde in gevaar wordt gebracht, zoals uit deze zaak blijkt. Deze verdediging van cocaïne is daarom vanuit de rechtsorde geredeneerd moeilijk te rechtvaardigen, tenzij aannemelijk is dat door de verdediging verdere escalatie wordt voorkomen,

wat een zeer beperkte ruimte voor een beroep op noodweer zou kunnen bieden bij diefstal van cocaïne. De rechtsorde wordt in dergelijke gevallen dubbel beschermd: de diefstal van cocaïne is strafbaar en de feitelijke bezitter mag zich met gepast geweld tegen diefstal beschermen om verdere escalatie te voorkomen, wat slechts in zeer uitzonderlijke (en moeilijk voorstelbare) situaties het geval zou kunnen zijn.

Bij noodweer tegen aanrandingen op het eigen lijf in het criminele milieu is een andere redenering mogelijk: bescherming van eigen lijf is (anders dan bescherming van eigen cocaïne) een rechtmatig belang dat ook binnen het criminele milieu een grondslag voor noodweer kan zijn. Maar ook hierbij kan het belang van rechtsordehandhaving worden betrokken en dat belang kan bij een extreme escalatie die mede door de verdachte wordt veroorzaakt tegen een beroep op noodweer pleiten (zie hierover punt 12 van de conclusie van Fokkens bij HR 21 december 2004, *NJ* 2007/469, m.nt. De Jong).

In het licht van het belang van de rechtsorde bij bescherming tegen escalerende conflicten is de overweging van het hof dat de verdachte zich willens en wetens in de drugshandel heeft begeven en daarom geen beroep op noodweer(exces) kan doen te ruim. Volgens vaste rechtspraak van de Hoge Raad is een beroep op noodweer niet mogelijk bij eigen schuld, bijvoorbeeld wanneer de verdachte de aanranding door provocatie heeft uitgelokt (HR 28 maart 2006, *NJ* 2006/509, m.nt. Buruma). Zo groot is de eigen schuld van de verdachte in dit geval niet. Het beroep van de verdachte op noodweerexces is in dit geval wel problematisch omdat de achtervolging tot doel had de cocaïne terug te krijgen. De verdachte reageerde niet met een hevige gemoedsbeweging op de eerdere aanranding, maar met dat doel voor ogen. Vanuit het perspectief van de verdachte was zijn handelen niet excessief, maar noodzakelijk om het gestelde doel te bereiken, wat hem ook lukte. Vanuit het perspectief van de rechtsorde was zijn handelen echter zo excessief dat het niet onder noodweer(exces) kan worden gebracht.

Voetnoten

- [1.] Bij (gerectificeerde) akte van cassatie zijn de vrijspraken voor feit 1 primair en subsidiair uitgezonderd van het cassatieberoep.
- [2.] Vgl. voor de (beperkte) rol van de rechter bij de inhoudsbepaling van het rechtsgoedbegrip D. Vermunt, *Onrecht en wederrechtelijkheid in de strafrechtsdogmatiek*, Arnhem 1984, p. 162 e.v.
- [3.] Overigens is strikt genomen niet enkel het dwingen tot afgifte van cocaïne tenlastegelegd en bewezenverklaard, maar ook het dwingen tot afgifte van een tas. De bewezenverklaring luidt: "(...) heeft gedwongen tot de afgifte van een tas (inhoudende een (grote) hoeveelheid cocaïne) toebehorende aan A. en Z. (...)". Vgl. HR 17 januari 1995, *NJ* 1995/373 (geval waarin verdachte cassettes met geld onder zich had; de vraag of verdachte ook de inhoud van de cassettes onder zich had, werd positief beantwoord). Vgl. voorts Rb. Roermond 18 december 1973, *NJ* 1974/147 (met de diefstal van de auto heeft de verdachte ook de inhoud van die auto weggenomen. Machielse in NLR, aant. 4 bij art. 310: "Stel dat iemand een geldkist steelt. Als hij de inhoud ervan niet heeft weggenomen, wat is dan de status van de inhoud? (...) Kortom, het getuigt van gezond verstand als de inhoud niet afzonderlijk als voorwerp wordt beschouwd, los van het voorwerp waarin de inhoud is opgenomen."
- [4.] De steller van het middel voert aan dat 's Hofs rechtsopvatting ten aanzien van het goedsbegrip doet denken aan een opvatting uit 1890. Zie voor de ontwikkeling van het goedsbegrip o.a.: M.S. Groenhuijsen & F.P.E. Wiemans, *Van elektriciteit naar computercriminaliteit* (Monografieën strafrecht Deel 9), Arnhem: Gouda Quint 1989.
- [5.] Vgl. ook J. De Hullu, *Materieel Strafrecht*, Deventer 2012, p. 307 (goed als bestanddeel en als rechtsbelang zijn niet zonder meer identiek). Interessant is in dit verband ook het onderscheid tussen de aanranding van het stoffelijke goed en de aanranding van de beschikkingsmacht.
- [6.] Zie F.W. Bleichrodt & P.C. Vegter, *Sanctierecht*, Deventer 2013, p. 302.
- [7.] Daarbij verwijst hij onder meer ook naar A.J. Machielse, Enkele opmerkingen over het rechtsgoed, *DD* 1979, p. 23-43. In de schriftuur wordt ook gewezen op rechtspraak over vermogensdelicten ten aanzien van verdovende middelen: Rechtbank Amsterdam 26 maart 2014, [ECLI:NL:RBADAM:2014:2171](#) (verduistering van bolletjes met drugs), Hof 's-Hertogenbosch 1 mei

2003, ECLI:NL:GHSHE:2003:AO8952 (ripdeal), Hof Arnhem-Leeuwarden 17 december 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:9557 (ripdeal; cassatieberoep verworpen met art. 81 RO; zie HR 27 januari 2015, ECLI:NL:HR:2015:119) en (naar het mij voorkomt in het onderhavige geval minder relevant) HR 28 mei 2013, ECLI:NL:HR:2013:BX7959, NJ 2014/350, m.nt. Dommering.

- [8.] Zie HR 25 juni 1946, NJ 1946/503, m.nt. Pompe (*Kronen en Stifftanden*); HR 26 september 2000, [ECLI:NL:HR:2000:ZD1971](#); HR 23 september 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF8756, NJ 2004/24. Zie verder H.A. Demeersseman, *De autonomie van het materiele strafrecht*, Arnhem 1985, p. 127-146. Zie tevens: NLR aantek. 8 bij artikel 317 Sr (bijgewerkt tot 1 september 2004).
- [9.] In verband met het oordeel dat sprake is van toebehoren (in strafrechtelijke zin) zijn de volgende omstandigheden van belang: zeggenschap, belang en het bestaan van een wettelijke regeling. Zie NLR aantek. 5 bij art. 310 Sr (bijgewerkt tot 1 augustus 2007). Vgl. voorts HR 25 juni 1946, NJ 1946/503; HR 23 september 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF8756, NJ 2004/24; A-G Wortel voor HR 26 september 2000, [ECLI:NL:HR:2000:ZD1971](#); HR 6 juli 1999, ECLI:NL:HR:1999:ZD1370, NJ 1999/740, m.nt. 'tH; HR 13 september 2005, ECLI:NL:HR:2005:AT8306, NJ 2005/471; HR 22 juni 1999, [ECLI:NL:HR:1999:ZD1510](#); Hof Leeuwarden 9 februari 2009, ECLI:NL:GHLEE:2009:BH2320; Hof 's-Hertogenbosch 17 augustus 2012, ECLI:NL:GHSHE:2012:BX5597.
- [10.] Vgl. ook NLR aantek. 5 en 6 bij art. 310 Sr (bijgewerkt tot 1 augustus 2007).
- [11.] In civielrechtelijke zin kan het anders liggen. Zie bijvoorbeeld HR 25 oktober 1996, ECLI:NL:HR:1996:ZC2178, NJ 1998/16: een onderzoeksbureau spoorde een gestolen auto op en plaatste deze in een garage, de politie van alles op de hoogte houdend.
- [13.] Zie A.J. Machielse, *Noodweer in het strafrecht*, Amsterdam 1986, p. 68 e.v. (Duits recht).
- [14.] Machielse, a.w., p. 572. De Hullu, a.w., p. 306 beziet de noodweerbevoegdheid (tevens) in het licht van de handhaving van de rechtsorde. Ook het Hof is kennelijk gelet op de bewezenverklaring en kwalificatie van oordeel dat je elkaar geen illegale goederen mag afpakken.
- [15.] De Hullu, a.w., p. 305 brengt de parlementaire discussie over de vraag of een goed wel een te beschermen rechtsbelang is in herinnering.
- [16.] Vgl. ook NLR art. 41 Sr, aantek. 10 (bijgewerkt tot 24 maart 2012). Tot op een zekere hoogte kan hier een parallel getrokken worden met de vraag naar anterieure verantwoordelijkheid in het criminele circuit. Reeds in zijn conclusie voor HR 21 december 2004, NJ 2007/469, m.nt. De Jong (*Julietbende*) sneed (destijds plv.) P-G Fokkens de vraag aan of een criminele levensstijl van een verdachte de kans op een geslaagd beroep op noodweer dient te verkleinen. Buruma achtte het in een bijdrage in DD verkeerd om een beroep op noodweer niet gerechtvaardigd te achten wegens de kenmerken van de persoon van de dader die het beroep op noodweer doet: "Slechte mensen kunnen zich in sommige omstandigheden terecht verdedigen; goede mensen kunnen fouten maken". Annotator De Jong onder voornoemd arrest sloot zich aan bij Buruma. Vgl. tevens Rb. Leeuwarden 15 november 2007, ECLI:NL:RBLEE:2007:BB7950 en Hof 's-Hertogenbosch 29 mei 2009, ECLI:NL:GHSHE:2009:BI9561. Zie nader: R. ter Haar & G.H. Meijer, *Noodweer*, Deventer: Kluwer 2009, p. 149.